

มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคด้านสัญญาตาม
กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค : ศึกษากรณีสัญญาสำเร็จรูป

สรรชร สระศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2549

ISBN 974-671-486-4

**Legal Measures Protecting Consumers' Contractual Rights Under
Consumers Protection Law: Study on Adhesion Contract**

Sorathorn Srasri

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2006

ISBN 974-671-486-4

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยได้ด้วยอุปการะคุณจากผู้มีพระคุณหลายท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และความเมตตากรุณาอย่างสูงสุดจากท่านรองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตันศิริ และท่านอาจารย์ ชีรวัดน์ จันทรสมบุรณ์ ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และท่านศาสตราจารย์ ดร.ธีระศรีธรรมรักษ์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และ ท่านศาสตราจารย์ (พิเศษ) จรัญ ภัคดีชนากุล กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่สละเวลา และทุ่มเทกำลังความคิด ความรู้ให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางในการศึกษา และคอยให้กำลังใจแก่ผู้เขียนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง และจะขอจารึกพระคุณของท่านอาจารย์ไว้ในดวงจิตของผู้เขียนตลอดไป

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ ท่านอาจารย์กมลมิตร วุฒิจำนงค์ ที่ให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางวิชาการอันมีคุณค่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เขียน

นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อจ่านง คุณแม่อำมมอย และพี่ชาย น้องสาว ที่ได้ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจกับผู้เขียนตลอดมาขอขอบคุณเพื่อนๆ คุณสารยุทธ โรจน์พุทธิ และคุณเอกวัฒน์ สกลวงส์ ที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์สำเร็จด้วยดี

อนึ่งหากวิทยานิพนธ์นี้มีคุณค่า และประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าของผู้สนใจ ผู้เขียนขออุทิศให้แก่บุพการีและผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนข้อผิดพลาด และข้อบกพร่องต่างๆ ผู้เขียนขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สรรพร สระศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ข้อสมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.5 วิธีการศึกษาและวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
2. วิวัฒนาการของการทำสัญญาและแนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองผู้บริโภคสัญญาสำเร็จรูป.....	6
2.1 วิวัฒนาการของการทำสัญญาและการคุ้มครองผู้บริโภค.....	6
2.1.1 วิวัฒนาการของการทำสัญญาในต่างประเทศ.....	6
2.1.2 วิวัฒนาการของการทำสัญญาในประเทศ.....	11
2.1.3 วิวัฒนาการของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา.....	16
2.2 สัญญาสำเร็จรูป.....	18
2.2.1 ลักษณะทั่วไปของสัญญา.....	18
2.2.1.1 ความหมาย.....	18
2.2.1.2 หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา.....	19
2.2.1.3 หลักเสรีภาพในการทำสัญญา.....	22
2.2.2 ความหมายและลักษณะของสัญญาสำเร็จรูป.....	23
2.2.2.1 ความหมายของสัญญาสำเร็จรูป.....	23
2.2.2.2 ลักษณะสำคัญของสัญญาสำเร็จรูป.....	23
2.2.2.3 ข้อตกลงในสัญญาสำเร็จรูป.....	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2.2.4 ตัวอย่างสัญญาสำเร็จรูป.....	30
2.3 ทฤษฎีกฎหมายที่นำมาใช้เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค.....	32
2.4 แนวคิดความไม่เสมอภาคในการทำสัญญา.....	33
2.5 ประโยชน์ของสัญญาสำเร็จรูป.....	35
3. มาตรการควบคุมและคุ้มครองผู้บริโภคของไทยเปรียบเทียบกับของต่างประเทศ....	37
3.1 การควบคุมและคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญาในต่างประเทศ.....	37
3.1.1 การควบคุมและคุ้มครองการทำสัญญาสำเร็จรูปในประเทศเยอรมัน.....	38
3.1.1.1 หน่วยงานหรือองค์กรอิสระในการดำเนินการเพื่อคุ้มครอง ผู้บริโภคในประเทศเยอรมัน.....	43
3.1.1.2 บทลงโทษทางกฎหมายและการฟ้องร้องเมื่อมีการฝ่าฝืน กฎหมายเกี่ยวกับสัญญาสำเร็จรูปในประเทศเยอรมัน.....	44
3.1.2 การควบคุมและคุ้มครองการทำสัญญาสำเร็จรูปในประเทศ สหรัฐอเมริกา.....	45
3.1.2.1 หน่วยงานหรือองค์กรอิสระในการดำเนินการเพื่อคุ้มครอง ผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	49
3.1.2.2 บทลงโทษทางกฎหมายและการฟ้องร้องเมื่อมีการฝ่าฝืน กฎหมายเกี่ยวกับสัญญาสำเร็จรูปในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	52
3.1.3 การควบคุมและคุ้มครองการทำสัญญาสำเร็จรูปในประเทศสิงคโปร์.....	54
3.1.3.1 หน่วยงานหรือองค์กรอิสระในการดำเนินการเพื่อคุ้มครอง ผู้บริโภคในประเทศสิงคโปร์.....	55
3.1.3.2 บทลงโทษทางกฎหมายและการฟ้องร้องเมื่อมีการฝ่าฝืน กฎหมายเกี่ยวกับสัญญาสำเร็จรูปในประเทศสิงคโปร์.....	56
3.1.4 การควบคุมและคุ้มครองการทำสัญญาสำเร็จรูปในประเทศญี่ปุ่น.....	58
3.1.4.1 หน่วยงานหรือองค์กรอิสระในการดำเนินการเพื่อคุ้มครอง ผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่น.....	61
3.1.4.2 บทลงโทษทางกฎหมายและการฟ้องร้องเมื่อมีการฝ่าฝืน กฎหมายเกี่ยวกับสัญญาสำเร็จรูปในประเทศญี่ปุ่น.....	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2 การควบคุมและคุ้มครองการทำสัญญาสำเร็จรูปในประเทศไทย.....	63
3.2.1 หน่วยงานหรือองค์กรอิสระในการดำเนินการเพื่อคุ้มครอง ผู้บริโภคในประเทศไทย.....	64
3.2.2 บทลงโทษทางกฎหมายและการฟ้องร้องเมื่อมีการฝ่าฝืน กฎหมายเกี่ยวกับสัญญาสำเร็จรูปในประเทศไทย.....	72
3.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัญญาสำเร็จรูปในประเทศไทย.....	73
3.3.1 หลักของบทบัญญัติด้านสัญญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541.....	73
3.3.1.1 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ.....	76
3.3.1.2 การกำหนดธุรกิจที่ควบคุมสัญญา.....	77
3.3.2 หลักของบทบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540.....	78
3.3.3 หลักของบทบัญญัติว่าด้วยสัญญามาตรฐานตามพระราชบัญญัติ การจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543.....	81
3.3.4 หลักกฎหมายตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่องการอนุญาต ให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่ง.....	86
3.4 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้ามาควบคุมการประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อ และให้เช่าแบบลีสซิ่งของธนาคารพาณิชย์.....	92
4. วิเคราะห์การควบคุมและคุ้มครองผู้บริโภคในการทำสัญญาสำเร็จรูป.....	97
4.1 ปัญหากฎหมายคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในด้านสัญญาสำเร็จรูป.....	97
4.1.1 ปัญหาความไม่เป็นธรรมของสัญญาสำเร็จรูปตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	98
4.1.2 ปัญหาความไม่เป็นธรรมของสัญญาสำเร็จรูปตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540.....	101

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1.3 ปัญหาความไม่เป็นธรรมของสัญญาสำเร็จรูปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541.....	104
4.1.4 ปัญหาความไม่เป็นธรรมของสัญญาสำเร็จรูปตาม พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543.....	112
4.2 ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคโดยการตรากฎหมาย วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมาใช้บังคับ.....	114
5. สรุปและเสนอแนะ.....	116
5.1 บทสรุป.....	116
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	119
บรรณานุกรม.....	122
ภาคผนวก.....	127
ก. คำแปลกฎหมาย Restatement (Second) of Contracts.....	128
ข. คำแปล Uniform Consumer Credit Code.....	130
ค. คำแปลกฎหมาย Consumer Contract of Japan Act2001.....	135
ประวัติผู้เขียน.....	143